

Д О Б Р О Т О Љ У Б Љ Е

ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ (=ΦΙΛΟΚΑΛΙΑ) → ΦΙΛΙΑ (=ΦΙΛΙΑ = ЉУБАВ) + ΚΑΛΟΣ
(=ΚΑΛΟΣ = ДОБРО, ПРАВО, ЛЕПО)

Добротољубље = ризница духовног бдења и трезвљења, чувар чистоте ума, тајна школа умне молитве, књига образаца вежби и подвига, необманљиви вођа духовног сагледања, рај Светих Отаца, златна плетеница светих врлина, књига препуна Исусовог радовања и уживања, труба која нам поново дозива благодат - збирно речено: сам орган обожења благодаћу Духа Светог.

Вера и молитва = права вера и искрена умносрдачна молитва је истовремено делатност речју и мишљу, срцем и умом, душом и телом, вољом и снагом, духовним сагледањем, прозрењем и вежбом, саможртвеним живљењем и подвизавањем, личним упражњавањем и делатном љубављу; она се испољава као Христољубље и Богољубље, и пројављује се као делатно Братољубље и Човекољубље, јер само живот и дело, у свеживотном и свеличном саборном јединству, чине пуноћу православног духовног Предања ... увек су нераздвојно спојени и сједињени словесност делатна и дело словесно...

*Истинска лепота = највећа Лепота и највеће Добро јесте Љубљени Син
Божији и Син Човечији, Богочовек Исус Христос - Он је крајња мета
сваког Добротољубља.*

*По Светом Писму, свима нам је један посао/дело/служба: живети, радити и
служити Богу на славу, и себи и људима на спасење.*

ПРЕПОДОБНИ АВА ИСАИЈА НИТРИЈСКИ (ОТШЕЛНИК)

Άγιος Ησαίας ο Αναχωρητής (Αγίος Ισαίας ο Αναχωρητής) | Египат (???-370)

Преподобни Ава Исаија - I Слова Преподобног Исаије Ученицима

Преподобни Ава Исаија - Прво Слово: Заповести аве Исаије братији која живи са њим

1. Уколико желите да живите са мном, почујте Исуса ради.
2. Нека сваки иде у своју келију са страхом Божијим. По заповести Господњој, немојте ни рукодеље своје занемаривати.
3. Немојте бити немарни према свом поучавању и непрестаној молитви. Чувајте срце своје од страних помисли и немојте ништа помишљати ни о људима, ни о стварима овога света. Напротив,

увек испитујте у чему се саплићете, старајући се да се исправите и молећи Бога са болом у срцу, сузама и злопаћењем исцрпљивањем тела да вам опрости и убудуће вас сачува од истог пада.

4. Свакодневно држите смрт пред очима. Брижљиво помишљајте о томе како ћете изаћи из тела, суочити се са властима таме које нас сусрећу у ваздуху, како ћете успети да без саплитања станете пред Бога, пружајући поглед и ка страшном дану Његовог Суда и узвраћања свакоме за дела, речи и помисли. Јер, „све је обнажено и откривено пред очима Онога коме ћемо одговарати“ (Јеврејима 4, 13).

5. Без велике потребе немојте ништа говорити ни у трапези, ни у цркви. Немојте исправљати појца, осим уколико вас сам запита о нечему.

6. По недељу дана служите у кухињи са страхом Божијим, не остављајући своје почавање, то јест изговарање молитве. 7. Нека нико не иде у келију свога брата, и немојте желети да се пре времена видите.

8. При рукодељу немојте загледати ко боље ради, то јест да ли је боље урадио брат или ти.

9. Излазећи на посао, немојте празнословити, нити дозволите себи слободно обраћање, већ нека сваки са страхом Божијим пази на себе и свој дух, на поучавање и молитву у тајности у клети срца.

10. Када се заврши црквено сабрање или када устанете после јела, немојте седати да поговорите један са другим, чак ни о речима Господњим, него нека сваки иде у своју келију и плаче због грехова својих.

11. Уколико се јави потреба да са неким поговорите, реците што је могуће мање речи са смирењем и побожношћу, зато што вас Бог увек слуша.

12. Немојте се међусобно препирати ни због чега, и никога не оговарајте. Никога не осуђујте, никога не понижавајте ни устима, ни у срцу, и ни на кога не рошћите. Нека лаж не изађе из уста ваших и немојте желети да кажете или чујете било шта некорисно.

13. Не задржавајте у срцу свом ни злобу, ни мржњу, ни завист према ближњима. Немојте да вам је једно у устима, а друго у срцу, зато што се „Бог не да обмањивати“ (Галатима 6, 7), већ све види, и тајно и јавно.

14. Ни једну помисао и невољу, ни једну жељу своју и ниједно подозрење немојте скривати у себи, већ слободно откријте свом ави. Што чујете од њега, са вером се потрудите и да испуните.

15. Пазите, немојте бити немарни према заповестима мојим, зато што, опростите ми, у том случају не можете живети са мношћом. Уколико их будете испуњавали, ја ћу за вас дати одговор пред Богом, а уколико их не будете испуњавали, Он ће од вас тражити одговор, и због вашег немара и због моје неплодности. Онога ко извршава моје заповести и тајно и јавно, Бог ће сачувати од сваког зла и покрити у сваком искушењу, и тајном и јавном.

16. Молим вас, братијо моја, сетите се због чега сте изашли из света и побрините се за своје спасење, да не буде узалудно ваше одрицање. Побрините се да се не постидите пред Богом и пред светима који су се, одрекавши се света Њега ради, добро подвизавали.

17. Избегавање препирки, злопаћење, то јест подвизи и лишавања ради исцрпљивања тела, смирење и разумно одсецање своје воље у свему, неверовање у своју праведност, свагдашње

држање својих грехова пред очима, у теби ће породити врлине. Знај да сваки покој тела, ширина, то јест широки пут, необузданост у свему, својевољност, и сујета упропаштавају сваки плод монашки.

ПРЕПОДОБНИ АВА ИСАИЈА - ДРУГО СЛОВО:

О природном закону

1. Не бих желео, братијо, да немате познање о следећем: У почетку је Бог створио човека и сместио га у рај. Човек је тада имао здрава осећања, сагласна свом природном устројству. Међутим, када је послушао обманљивача, његова осећања, то јест чула, су постала противприродна, и он је удаљен од славе своје. Господ наш је, по великој благодати Својој, указао милост роду човечијем. „Слово постаде тело“ (Јован 1, 14), то јест Он у свему нашем, осим греха, постаде савршен човек како би нашу противприродност променио у природност. Учинивши човеку такву милост, Он га опет враћа у рај тиме што га палог подиже, наравно, уколико он иде за Његовим стопама и заповестима које нам је дао како бисмо побеђивали оне који су нас низвргли са славе наше, и тиме што му показује свето служење и чисти закон којим може да се поврати у своје природно стање, у коме га је Бог саздао.

2. Према томе, ко жели да дође у своје природно стање и да се постави у стање које је у складу са природом ума, нека одсеца све своје телесне прохтеве. Постоји у нама природна чежња за Богом, без које нема љубави - због тога је Данило назван мужем жеље (Данило 9, 23). Њу је непријатељ код нас изменио у срамну похоту, у похоту за сваком нечистотом. У уму по природи постоји ревност по Богу, и без ње нема напретка, као што је написано код апостола: „Ревнујте за веће дарове“ (1. Коринћанима 12, 31). Међутим, та ревност по Богу код нас се изменила у противприродну ревност, у ревност једног против другог, у међусобну завист и лаж. У уму постоји природан гнев и без њега човек не може стећи чистоту. Њу он неће постићи уколико се не буде гневио на све што у њега сеје непријатељ, као што се Финес, син Елеазаров, разгневио и заклао мужа и жену, после чега је престао гнев Господњи на народ (4. Мојсијева 25, 7-9). Међутим, он се код нас променио у други гнев, у гнев на ближњег због разних непотребних и бескорисних ствари. Постоји у уму природна мржња. Тако је Илија, када је она наишла на њега, заклао лажне пророке (1. Царевима 18, 40). Слично је поступио Самуило са Агагом, царем амалијским (1. Самуилова 15, 33). Без мржње према непријатељима част душе се неће пројавити. Међутим, она се код нас променила у противприродну мржњу према ближњем и у гнушање са одвратношћу. Ова мржња из нас изгони све врлине. Уму је својствено природно високоумље пред његовим непријатељима. Јов је, кад је оно наишло на њега, своје непријатеље обасуо прекором, говорећи им: „Бешчасни и хулници, оскудни од сваког добра, које не сматрах достојним да буду са псима мога стада“ (Јов 30, 1). Међутим, оно се код нас изменило - ми смо се смирили пред непријатељима, а

држимо се високоумља у односу на ближње, рањавајући се међусобно и сматрајући себе праведнијим од других. А због таквог високоумља, Бог људима постаје непријатељ. Ето шта је било саздано са човеком, и шта се после преслушања у њему изменило у толико страшне страсти.

3. Постарајмо се, љубљени, да се побринемо о напуштању страсти и да стекнемо оно што нам је показао Господ наш Исус Христос у Светом Телу Свом: јер, Он је Свет и у светима почива. Побринимо се о себи самима како бисмо угодили Богу по сили својој, упражњавајући делатне силе своје и као на ваги утврђујући све удове своје, све док не дођу у своје природно стање. Тако ћемо обрести милост у час искушења што наилази на свет (Лука 21, 26), молећи непрестано Његову благодат да сапутствује нашем смирењу на спасење од непријатеља наших, јер је Његова сила, и помоћ и моћ у векове векова. Амин.

ПРЕПОДОБНИ АВА ИСАИЈА - ТРЕЋЕ СЛОВО:

О стању почетника и келиота

1. Најпре нам је потребно смиреноумље како бисмо на сваку реч коју чујемо, или при сваком делу, били спремни да кажемо: 'Опрости'. Јер, смирењем се расипају све замке непријатеља.

2. Немој се мерити ни у једном свом делу, како би био миран у помислима својим.

3. Нека ти лице носи печат сете кад си сам, али га пред страним људима показуј у пријатном изгледу, како би се у тебе уселио страх Божији.

4. Када пођеш на неки пут са братијом, удаљи се унеколико како би ћутао. Идући, немој гледати лево и десно, него се поучавај у помислима својим или се моли Богу у срцу свом. На месту у коме предахнеш немој бити смео, него се држи скромности у свему. Према ономе што се изнесе пред тебе немој брзо пружати руку, већ нека изгледа као да те принуђују да једеш. Ако си млађи, не усуђуј се да пружиш руку своју како би ставио храну у уста другог. На месту где вам допадне да преноћите, немој се заједно са другим покривати истим покривачем. Пре него што легнеш, сатвори много молитава у срцу свом. Ако си се уморио од пута и желиш да се мало намажеш уљем ради пешачког труда, дозволи да ти се само ноге истрљају, стидећи се при томе да их откријеш. Међутим, немој дозволити да ти се цело тело истрља уљем, изузев у крајњој нужди или болести.

5. Ако те, док седиш у својој келији, посети страни брат, учини и ти исто, то јест истрљај му ноге и реци: 'Учини љубав, и узми уље, те намажи остало тело'. Уколико он неће да радо прихвати понуду, немој га замарати, а ако је старац, нуди га све док га ради успокојења не намажеш целог.

6. Када седиш за трапезом са братијом од којих си млађи, немој им рећи: 'Једите, али се сећајте својих грехова, да не бисте јели са наслађивањем'. Руку своју пружај само ка ономе што је испред тебе, а не ка ономе што је испред других. Нека твоја одећа покрива твоје ноге и твоја колена нека

буду тесно сједињена једно са другим. Ако међу онима који једу има странаца, понуди им потребно

са срдачним изразом. Кад престану да једу, реци им два или три пута: 'Учините љубав и једите још мало'. Када једеш немој подизати лице своје на онога који је насупрот тебе, нити гледај лево-десно. Немој говорити сујетне речи. Не пружај руку своју ка ономе што желиш не рекавши: 'Благослови'. Када пијеш воду, не дозвољавај да ти гргоће грло, као што чине прости световњаџи.

7. Уколико ти се појави течење у носу док седиш са братијом, не бриши се пред њима, него изађи и очисти се напољу. Не протежи се телом својим пред другима. Ако ти се зева, не отварај уста и зевање ће те проћи. Никако не отварај уста ради смеха, зато што се у томе крије одсуство страха Божијег.

8. Не пожели ништа што видиш код брата свога: ни одећу, ни појас, ни кукуљ, и не испуњавај жељу своју да им будеш сличан. 9. Добивши књигу, не украшавај је, јер је и то страст.

10. Ако погресиш у нечему, немој лагати због стида да признаш, већ учини поклон и реци: 'Опрости ми'. Тако ће твој грех проћи.

11. Ако ти неко каже увредљиву реч, немој подизати на њега срце своје, него пожури да му учиниш поклон пре него што се у твојем срцу роди незадовољство на њега, зато што би за њим брзо дошао и гнев.

12. Уколико те неко изненада укори због неке ствари, немој се устремити против њега, него учини поклон и реци: 'Опрости ми. Више нећу тако чинити. Да ли си ти упознат са том ствари или ниси?' Све такво јесте напредак за почетнике.

13. Док обављаш рукодеље, немој бити немаран, већ се потруди са страхом Божијим, да не би погресио из незнања.

14. Кад се учиш неком рукодељу, немој се стидети да твојем учитељу често говориш: 'Учини љубав и погледај да ли је то код мене добро, или није'.

15. Кад те позове брат док си за својим рукодељем, распитај се шта хоће и, остављајући своје, учини као што захтева.

16. По завршетку трапезе уђи у своју келију и изврши своје послушање. Немој седати да разговараш са онима од којих не очекујеш корист. Али, ако се ради о старцима који говоре реч Божију, питај свог аву: 'Да ли да седнем да чујем или да идем у своју келију?' И учини оно што ти он каже.

17. Ако те ава пошаље на пут ради неког посла, питај га: 'Где наређујеш да ноћим?' Наведи му и остало што ти је потребно. И учини као што каже, ништа не додајући, нити одузимајући.

18. Ако напољу чујеш неке речи, не узимај их са собом, нити их, вративши се, препричавај другом. Ако сачуваш уши своје, твој језик неће погрешити.

19. Ако пожелиш да оствариш нешто са чиме се онај који са тобом живи не слаже, одреци се од своје жеље да не би дошло до препирања и да се он не би ожалостио.

20. Ако ступиш у неку келију да живиш са братом као досељеник, немој му наређивати ни у каквој ствари, нити жели да му будеш старшина.

21. Ако живиш заједно са другом братијом, немој желети да си раван са њима у слави. Ако ти нареде да учиниш нешто што не желиш, победи своју вољу и учини то, како их не би ожалостио и како не би нарушио скромност и миран живот са њима.
22. Ако будеш живео са братом и он ти каже: 'Скувај ми нешто', питај га: 'Шта хоћеш да ти спреим?' Ако он то остави твом избору, говорећи: 'Припреми шта хоћеш', спремим оно што нађеш, са страхом Божијим.
23. Ако живите у заједници једни са другима, и ако се јави неки заједнички посао, потруди се и сам. У њему учествујте сви. Ради савести осталих немој штедети своје тело.
24. Свако јутро кад устанеш, пре него што се латиш рукодеља, поучи се у речима Божијим. Брзо и без лењости се потруди ако је неопходно да најпре нешто доведеш у ред рогожу или неки сасуд.
25. Када се појави неко дело које се награђује, нека у њему учествује и брат твој, јер не треба да му завидиш. А ако се ради о неком малом делу и брат ти каже: 'Пођи, брате, и ради свој посао, а ја ћу ово сам да завршим', послушај га, јер је велик онај ко слуша.
26. Када код тебе сврати брат путник, покажи му срдечно лице. Пошто га поздравиш, понеси му пртљак који носи, а на исти начин поступи и кад га испраћаш. Нека твој поздрав буде пристојан и са страхом Божијим, како он не би претрпео штету. Чувај се да га не питаш за нешто што за тебе неће бити корисно, већ га замоли да се помоли. Када седне, запитај га: 'Како си?', и заустави се на томе. Затим му дај књигу и пусти га нека чита и поучава се. Ако се на путу преморио, дај му да одахне и опери му ноге. Уколико он у разговору почне да употребљава неке неприличне речи, ти га са љубављу замоли: 'Опрости ми, ја сам слаб и то не могу поднети'. Ако је он немоћан и ако му је одело прљаво, опери му га. Ако је он прост и ако му је одело поцепано, окрпи му га. Ако је један од лугалица, а код тебе се нађу неки верни, немој га уводити код њих, већ му учини милост у љубави Божијој. Ако је, пак, он брат који пролази Бога ради и који је свратио да одахне, прими га са радосћу, заједно са вернима који су код тебе. Ако је сиромашан, немој га отпуштати без ичега, већ му дај од благослова којима је тебе благословио Бог, знајући да оно што имаш није твоје, него да ти је даровано од Бога.
27. Ако брат код тебе остави неки предмет, немој га откривати без њега у жељи да сазнаш о чему се ради. Ако је то што оставља код тебе сувише драгоцено, реци му: 'Дај ми то у руке'.
28. Ако пођеш у нечији дом и домаћин те, изашавши, остави самог, немој подизати лице да би видео какве ствари има у кући, нити било шта отварај - ни вратанца, ни сасуд, ни књигу. Кад буде излазио, ти му реци: 'Дај ми да нешто радим док се не вратиш'. И ради без лењости оно што ти буде дао.
29. Немој хвалити оно што ниси видео, а о оном што си чуо немој говорити као онај који је гледао.
30. Никога не презири због његове одеће.
31. Ако стојиш на малој нужди, или седиш за великом, немој бити немаран, него се сећај да те Бог види.
32. Када устанеш у својој келији да вршиш молитву, немој бити немаран да не би, уместо да унесеш похвалу Богу, изазвао Његову срдњу. На молитви стој са страхом Божијим и немој да се

наслањаш на зид. Ноге своје немој да шириш, нити да стојиш на једној, савијајући другу, као што чине неразумни. Противи се срцу своме како не би лутало за својим жељама, како би Бог примио твоју жртву.

33. Када певате службу неколико вас заједно, нека свако сатвори своју молитву, по реду. Ако са вама буде странац, и њега са љубављу замолите да се помоли. Помените му то два или три пута, премда без упорности.

34. У време приношења бескрвне жртве противи се помислима, утврдивши своја чула у страху Божијем, да би се достојно причестио Светим Тајнама и да би те исцелио Господ.

35. Пази да ти тело не буде неуредно и прљаво, да те не би поткрала таштина. Почетник, међутим, нека се препусти свакој неуредности у односу на своје тело, јер за њега у томе има користи.

36. Почетник нека никада не носи добру одећу, све док не достигне узраст одраслог - за њега је то лекарство. У вези са вином нека себи постави као закон да у нужди користи до три чаше.

Приликом смеха, никако не треба да открива своје зубе, а лице треба да спушта наниже са побожним стидом. Лежући да спава нека остаје препојасан и нека се потруди да своје руке не ставља унутра под одећу, јер тело има много страсти са којима се и срце слаже. Када га потреба натера да изађе напоље, нека облачи сандале, а када је у келији, нека се подвизава да не носи сандале. Када корача, нека руке своје задене за појас, да не би њима махао као световњак.

37. Када идеш са старијима од себе, немој их претицати. Када се старији заустави да поговори са неким, немој бити дрзак да седнеш, већ стој све док ти не да знак шта да радиш.

38. Када идеш у град или у село, нека ти очи буду спуштене наниже, како не би подигао борбу против себе у својој келији. 39. На путу не остај на коначишту у дому у којем се плашиш од пада у грех.

40. Када сазнаш да ће тамо где си намеравао да једеш бити присутна и жена за јелом, никако немој пристајати да седнеш. Боље ти је да ожалостиш онога који те је позвао, него да тајно у срцу свом учиниш блуд. Ако можеш, уопште не гледај чак ни на женску одећу. Ако ти жена на путу каже: 'Мир ти', одговори јој у срцу свом, имајући поглед спуштен ка земљи.

41. Када си на путу са неким старцем, немој дозволити да он носи пргљак који имате са собом. Ако сте обојица млади, носите наизменично, при чему онај који носи нека иде напред.

ПРЕПОДОБНИ АВА ИСАИЈА - ЧЕТВРТО СЛОВО:

О путовању келиота и о савести

1. Када ходите по путу и међу вама имате немоћног, пустите га да иде испред, како би, уколико зажели, могао да седне и да се одмори.

2. Ако сте почетници и нађете се на путу, једном за стално установите поредак кога ће те се држати у умиваоници, или кад седате за сто, како бисте избегли збрку у тим приликама. Ако један једном пође први, нека други пут пође други.
3. Ако знаш да је старац коме откриваш помисли своје веран и да ће сачувати твоје речи, све му откривај потпуно слободно.
4. Чувши за грех брата свога, немој га ником говорити, јер је то смрт за тебе.
5. Немој слушати оне који говоре о помислима које те нападају, да не би стекао повод за борбу.
6. Принуђавај себе да твориш многе молитве, јер је молитва светлост за твоју душу.
7. Сваког дана размишљај о ономе у чему си погрешно. И ако се помолиш Богу за то, опростиће ти.
8. Ако неки брат упорно стане да оговара пред тобом свога брата, немој се постидети да га зауставиш, нити му поверуј, како не би сагрешио пред Богом, већ му са смирењем реци: 'Опрости ми, брате. Ја сам јадан и оно што говориш видим на себи. Због тога то не могу поднети'.
9. Ако ти брат учини неко зло и неко други почне о њему да говори пред тобом, потруди се да сачуваш срце своје и да се у теби не обнови злоба. Напротив, сети се својих грехова пред Богом. Ако желиш да ти их Он опрости, ни ти се немој светити брату своме.
10. Ако пођеш на пут са братијом коју не познајеш, те се покаже да су млађи од тебе, указуј им част првенства у свему. Ако се деси да свратиш код пријатеља свога, нека у свему буду испред тебе, и у умиваоници, и за столом. Немој да примете да су примљени ради тебе, већ њима препусти ту част, говорећи: 'Он је ради вас и мени указао такву част'.
11. Кад се задесиш на путу са братом својим и хоћеш да свратиш код свога пријатеља због неке потребе своје, реци му: 'Сачекај овде'. Ако твој пријатељ хоће да обедујеш код њега, немој прихватити све док не позовеш и брата свога да се утеши заједно са тобом.
12. Ако се нађеш на путу са много братије, те се стидиш да их поведеш код свог пријатеља пошто их је много, пази да их не презреш, да их не оставиш и тајно одеш, те без њих окусиш хлеба. Напротив, заједно са њима размотри оно што приличи. И уради оно што они кажу, послушавши их са смирењем. Идући путем са њима, немој присвајати вишу меру и не избегавај послушничке службе.
13. Ако пођеш на пут и хоћеш да свратиш код брата, али те он не прими, потруди се да му укажеш најсрдачније расположење кад га будеш срео на путу или кад из незнања сврати код тебе.
14. Ако чујеш да је неко о теби рекао рђаву реч, приликом сусрета негде на путу или кад сврати код тебе, немој га питати: 'Зашто си то рекао?', већ му покажи срдечно лице и расположење према сили својој. Јер, у Причама је написано: „Ко се опомиње зла, законпреступник је“.
15. Ако, братијо, свратите код сиромашног брата, немојте га жалостити никаквом својом потребом, већ купите све што вам је потребно за поткрепљење храном, тако да чак нешто остане и за њега. Довољно је што сте код њега нашли кров над главом.
16. Ако свратиш код старца који су ти познати и са тобом буду и други, немој пред њима показивати нарочиту смелост пред старцима, већ онима који су дошли са тобом уступи место да говоре о својим помислима.

17. Ако са тобом буду живели братија, побрини се о њима са строгошћу уколико те буду слушали, знајући да ћеш Богу за њих дати одговор.
18. Ако одеш негде као странац Бога ради, не пожели да долазиш у додир са онима који живе на том месту, нити се разговором везуј за њих, јер би иначе било боље да си са својим сродницима.
19. Ако пођеш у гору да поборавиш код братије у манастирима, остани код онога код кога прво дођеш. Не прелази код другог, ако га не питаш: 'Да ли да пођем или не?' Ако се он не сложи, немој га ожалостити све док не одеш одатле.
20. Ако у туђем крају узмеш келију себи за живот, немој дозволити да имаш много познаника. Довољно ти је да имаш једнога, за случај немоћи. На тај начин нећеш нарушити смисао свог туђиновања.
21. Ако учиниш добротворство сиромашноме, немој га позивати да ти помогне у раду да не би поништио добро дело које си му учинио.
22. Ако уђеш у манастир који ти је непознат, живи онде где ти одреде и немој улазити у другу келију, све док те сами не позову.
23. Ако безмолствујеш у својој келији и брат ти затражи неку ствар ради своје потребе, немој му одрећи јер ћеш се иначе огрешити о заповест у вези са братом својим. Уколико, пак, имаш само оно што ти је потребно, а не и сувишак, немој дати да се не би смутио, јер је боље да пропадне један од удова твојих, него да све тело твоје буде бачено у пакао.
24. Ако си се удаљио од сродника по телу да би био странац Бога ради, немој попуштати да сладосно саосећање према њима уђе у тебе. Седећи у келији својој, немој се узнемиравати сажаљењем према оцу или мајци, или сећањем на брата или сестру, или слабошћу према деци или жељом за женом у срцу своме. Ти си све то оставио. Напротив, сећај се свога исхода у час смрти. Пошто ти нико од њих тада неће помоћи, зашто их не оставити ради врлине?
25. Ако се, безмолствујући у својој келији, сетиш некога ко ти је учинио зло, устани и помоли се од свег срца да му Бог опрости. Тако ће помисао освете отићи од тебе.
26. Када пођеш да се причестиш Тајнама које се приносе, на сваки начин чувај своје помисли, да се не би причестио себи на суд.
27. Ако ноћу будеш искушан срамним маштањем, труди се да дању сачуваш своје срце од помишљања на лица из маштања, како се не би оскрнавио њиховом слашћу и на себе навео љути гнев. Напротив, припадни Богу свим срцем својим и Он ће ти помоћи, јер је милосрдан према човечијој немоћи.
28. Нека се твоје срце не понада на строго подвижништво којег се држиш, нити помишљај да те оно чува. Реци својој помисли: 'Ради исцрпљености тела, Бог гледа на мене окајаног'.
29. Немој противречити ономе који те вређа све док не заћути. Ако затим, испитавши се, нађеш у себи оно што си чуо од њега, покај се за своје сагрешење, и благодат Божија ће те опет примити.
30. Ако путујеш са братијом и међу њима се нађе неко према коме имаш љубав Бога ради, потруди се да не покажеш особиту блискост према њему пред свима. Јер, ако се међу братијом нађе неко немоћан и упадне у љубомору, бићеш крив што си му дао повод да сагреш.

31. Пошавши код неке братије, немој очекивати да ће бити ради да те приме, како би, уколико те приме, заблагодарио Богу.
32. Ако те, док безмолствујеш, у келији ухвати немоћ, немој падати у малодушност, већ благодари Богу. Ако приметиш да ти се душа узнемирава због тога, реци јој: 'Није ли ова немоћ боља за тебе од геене у коју ћеш поћи?' Тада ће се она успокојити.
33. Ако дођеш код братије и један од њих ти каже: 'Овде не налазим спокојство и хоћу да живим са тобом', потруди се да га одбијеш да другима не би дао повод за спотицање. Ако ти, пак, каже: 'Умире ми душа због једне скривене ствари', омогући му да побегне, али му ипак не дозволи да живи са тобом.
34. Седећи у безмолвију у својој келији, узми себи за правило да свом телу дајеш оно што му је потребно, како би те носило и дозвољавало да вршиш своје молитвене службе и како се не би јављао прохтев да идеш код других. Ништа немој јести са слашћу, ради задовољења похоте укуса, било да се ради о доброј или обичној храни. Ако буде потребно да посетиш неког брата или општежиће, немој свом телу давати да до сита једе слатку храну коју ти тамо понуде, како не би тражило да што пре оде у келију и како не би постало издајник себе самог.
35. Немој слушати демоне када почну да те подстичу на подвиге који превазилазе твоје силе. Они обично распаљују човека на дело за које он нема снаге како би упао у њихове руке и они се обрадовали због тога. Једи једанпут дневно и пружај своме телу оно што му је потребно, тако да, пошто устанеш са стола, још помало будеш гладан. Твоје бдење нека буде са побожношћу и немој лишавати тело своје онога што му је потребно. Са разумом и са мером твори своје молитве, како се због превеликог бдења не би помрачила твоја душа и побегла са попришта. Половина ноћи ти је довољна за молитву, а другу посвети одмору тела. Пре одласка на починак, проведи два сата на молитви и псалмопојању. Затим лези. А када те Господ подигне, опет твори молитву са усрђем. Ако приметиш да твоје тело постаје лењо, реци му: 'Зар хоћеш овде кратковремени покој, а тамо да будеш вргнуто у таму најкрајњу?' Ако се тако помало будеш обнављао, доћи ће ти сила бодрости.
36. Немој се дружити са људима због којих се у твојој савести рађа страх да их не видиш другачијима, како се не би саплео у познању.
37. Ако си у манастиру и имаш роба, знај да извргаваш руглу монашки чин. Ако га поклониш брату своме, сагресићеш пред Богом. Или га отпусти и нека иде, или га ослободи. Ако хоће да постане монах, нека изволи. Ти га, пак, не остављај код себе јер ти неће бити души на корист.
38. Ако живиш у граду и исцрпљујеш своје тело Бога ради, те ондашњи људи почну да те хвале због тога, напусти своје место и изабери друго, како свој труд не би учинио бесплодним. Уколико си, пак, већ победио таштину, немој се обазирати на људе, знајући да Бог благодоклоно гледа на оно што чиниш.
39. Ако си се одрекао света, немој ништа остављати код себе. Ако у себи видиш жељу да путујеш, у већој мери замори своје тело рукодељем да би безмолствовао у својој келији, и мирно једи свој хлеб.

40. Ако пођеш у град да продајеш рукодеље, немој се препирати око цене као световњаци, већ га дај за колико било, како не би порекао значење своје келије.
41. Купујући нешто што ти је потребно, немој се препирати, говорећи: 'Више од овога не могу дати'. Напротив, ако желиш ту ствар, потруди се мало да даш што траже. Уколико, пак, немаш довољно, остави је ћутећи. Када те, затим, почну мучити помисли: 'Где ћеш наћи потребно?', ти одговори: 'Најзад сам постао сличан светима које је Бог испробао сиромаштвом, све док није утврдио верност њиховог произвољења. Тада би их Он већ изводио на ширину'.
42. Ако имаш потребу за ствари коју је брат оставио код тебе, немој је дотицати пре него што му кажеш о томе.
43. Ако ти брат који креће на пут понуди да од њега купиш неку ствар, уколико си у могућности, немој одбити. Међутим, ако живиш са другима, немој то чинити без њиховог знања и мишљења, да не би ожалостио оне који живе са тобом.
44. Ако буде потребно да у свом селу боравиш због неког посла, чувај се да не дозволиш себи претерану слободу у обраћању са сродницима по телу, нити се мешај у њихове разговоре.
45. Ако узмеш нешто од брата свога на послугу, потруди се да му посуђено што пре вратиш. Ако се ради о неком оруђу, врати га чим завршиш своје дело. Ако се оно код тебе сломи, поправи га или направи ново. Немај бити немаран у томе.
46. Ако сиромашном брату посудиш нешто у његовој потреби, па видиш да ти не може вратити, немој му досађивати и немој га притешњавати, ма о чему се радило: о новцу, одећи или нечем другом, што си му дао по својој моћи.
47. Ако дођеш на неко место и узмеш келију за себе, те се истрошиш доводећи је у ред, али је најзад после извесног времена оставиш, и у њу се настани неки други брат, немој покушавати да га истераш из ње уколико пожелиш да се опет у њој настаниш, већ потражи себи нову келију, како не би сагрешио пред Богом. Међутим, ако се он по сопственом избору удаљи из ње, ти ћеш бити чист од сваке кривице. Немој од њега тражити да ти надокнади ствари које си оставио у келији, и које је он упропастио.
48. Када се удаљујеш из келије, немој узимати ствари које су у њој неопходне, већ их остави за сиромашног брата, и Бог ће за тебе све уредити тамо где одеш.
49. Немој се стидети да сваку помисао која те напада саопштиш својим старешини, који ће те од ње растеретити. Јер, духови нигде не налазе толико места колико код човека који сакрива своје помисли, биле оне добре или лоше.
50. Пази да, приступајући причешћу, немаш злу мисао према свом брату, јер ћеш у таквом случају сам себе преварити.
51. Ако ти се у речима Писма открије неки преносни смисао, можеш га прихватити, али не напуштај ни буквални смисао, како не би испало да више верујеш свом разуму него ли Светом Писму. Јер, то би био знак гордости.
52. Немој презрети брата који се из незнања повео за речима јеретика и удаљио се од вере, па се поново обрати. Јер, код њега је то било дело незнања.

53. Чувај се разговора са јеретицима, чак и ако желиш да одбраниш веру, како отров њихових скверних речи не би ранио тебе самог.
54. Ако сусретнеш књигу која се сматра јеретичком, немој пожелети да је прочиташ, како своје срце не би напојио смртоносним отровом. Напротив, држи оно чиме си просвећен, ништа не додајући нити одбијајући.
55. Чувај се од лажно названог знања које се противи здравој науци, као што је рекао апостол (1. Тимотеју 6, 20; 1. Тимотеју 1, 10).
56. Ако си млад и ако још ниси потчинио тело, уколико се предајеш покоју немој маштати да ћеш достићи високе врлине отаца о којима слушаш и за којим стремиш.
57. Чувај се унија, јер оно уништава монашки плод.
58. Немој бити малодушан кад се подвизаваш против неке страсти, већ се пружи пред Богом, говорећи му од свег срца: 'Ја не могу да се изборим против тога. Помози ми, окајаном'. И успокојићеш се.
59. Ако се срамота посеје у твоје срце док седиш у својој келији, гледај да се успротивиш души својој како она не би овладала тобом. Пожури да се сетиш Бога и тога да Он пажљиво гледа на тебе, те да је све што помишљаш у срцу своме откривено пред Његовим лицем. Кажи души својој: 'Ти се бојиш да грешници слични теби не виде твоје грехове. Зар не би још више требало да се бојиш Бога који све тачно види?' Од такве опомене у души ће се појавити страх Божији. Уколико истрајеш у њему, бићеш непокретан на страсти, као што је написано: „Који се надају у Господа, биће као гора Сион“ (Псалам 125, 1). Довека се неће поколебати онај који живи у Јерусалиму.
60. Нека се твоје срце не радује када увидиш да се у подвигу противиш непријатељској сили и да она, изнемогла, бежи пред тобом. Јер, злобна замка, коју ти ови духови припремају, стоји иза њих. Они ти припремају борбу још гору од прве. Они остављају посебну борбену групу у заседи, иза града, наређујући јој да се не покреће. Када им се ти, ступивши у борбу против њих, успротивиш, и они, наводно побеђени, почну да узмичу пред тобом, када се твоје срце узнесе због тога што си их прогнао, и када напустиш град, они ће се подићи против тебе, једни окрећући се назад, а други теби са леђа, стављајући твоју бедну душу између себе, тако да она остане без прибежишта. Тај град означава човеково срдечно пружање пред Богом који нас спасава од свих напада непријатељских.
61. Немој бити малодушан ако те не услиши Бог кад се молиш да од тебе одузме борбу. Он боље зна шта је за тебе корисно. Молећи Бога за нешто у време борбе, немој говорити: 'Узми од мене то и то, и дај ми то и то', већ се моли говорећи: 'Господе Исусе Христе, помози ми и не допусти да сагрешим пред Тобом, јер сам заблудео. Не допусти ми да идем за својом вољом. Не попусти да погинем у гресима својим. Помилуј Своје саздање. Не презри ме, јер сам немоћан. Не остави ме, јер к Теби прибегах. Исцели душу моју, јер Ти сагрехих. Преда мном су сви који ме притешњују и немам прибежишта осим Тебе, Господе. Господе, спаси ме ради штедрости Своје. Нека се постиде сви који устају на мене, који ишту да истребе душу моју. Јер, Ти си, Господе, силан у свему и преко Тебе славимо Бога и Оца и Духа Светог у векове. Амин'. Тада ће савест тајно рећи срцу твојем због

код дела те Бог не слуша. Од тада ће твоје дело бити да не пренебрегнеш оно што ти она говори. Немогуће је да Бог не слуша човека који Њега слуша. Он је близу човека, премда му наше жеље не допуштају да нас услыши. Нека те нико не превари: као што земља не може да донесе плода сама по себи, без семена и влаге, тако ни човек не може донети добра плода без злопаћења и смиреноумља.

62. Стојмо, љубљени, у страху Божијем, чувајући и испуњавајући делање врлина, ни у чему не газећи савест своју. Пазимо на себе у страху Божијем, све док се и савест не ослободи заједно са нама и међу нама се не оствари јединство. Од тада ће она бити наш чувар, указујући нам на све у вези са чим треба да одсецамо своју вољу. Уколико је, пак, не будемо слушали, она ће одступити и оставити нас, а ми ћемо пасти у руке непријатеља својих, који већ неће имати никакве милости, као што нас је научио наш Владика: „Мири се са супарником својим брзо, док си на путу са њим, да те супарник не преда судији, а судија да те не преда слуги и у тамницу да те не вргну. Заиста ти кажем: Нећеш изићи оданде док не даш до последњег новчића“ (Матеј 5, 25-26). Говоре да је савест супарник зато што се противи човеку у моментима када хоће да оствари вољу тела. Ако је човек не послуша, она га предаје непријатељима његовим. Због тога Осија, оплакујући Јефрема, говори: Савлада Јефрем непријатеља свог и погази суд (Осија 5, 11); тражаше Египат и би насилно одведен Асирцима (Осија 7, 11). Под Египтом се подразумевају телесни прохтеви срца, а насилно одвођење Асирцима означава невољну потчињеност непријатељима.

63. Побринимо се, љубљени, да не упаднемо у руке телесне воље и да нас она и против воље не преда Асирцима. Чујмо једну горку причу: Дошао је цар асирски у земљу Израилску и преселио Јефрема и Израилја међу Асирце. Населио их је на Јелеју и Амору, код Хузанских река. Тамо су они остали све до данашњег дана. Цар асирски је послао део свог народа и наредио му да живи у Израилској земљи. Сваки од њих је себи направио кумир и клањао му се. И они су тамо све до данашњег дана (4. Царстава 17, 6- 29). То се са Јефремом догодило зато што је савладао свог супарника и што је згазио суд.

64. Да ли сте сада схватили, братијо, удео оних који иду за својом злом вољом и који газе своју савест, и шта их је достигло? Немојмо им подражавати, љубљени, него идимо за светима који су се опирали греху све до смрти, који су слушали своју свету савест и наследили небеско Царство. Свако од њих се упокојио као непорочан у роду своме, а имена њихова су постала наслеђе свих поколења. Узмимо на пример љубљенога Јакова, који је у свему слушао своје родитеље по Богу и који је, примивши њихов благослов, усхтео да оде у Месопотамију да себи стекне децу. Он себи није желео децу од кћери хананејских које су биле непокорне својим родитељима. Узевши жезал свој и сасуд јелеја, он отиде на место Ветил, што значи Дом Божији, и тамо отпочину. Те је ноћи у виђењу сагледао образ лествице која се простирала од неба до земље, по којој су узлазили анђели Божији. И Господ је на њој почивао. Она је онеме који хоће да служи Господу знамење да неће достићи Бога уколико се не потруди око врлина, премда му се у почетку и открио њихов лик. Јаков је устао и положио завет са Богом да ће му служити. И Бог га је укрепио, говорећи: Бићу са тобом и сачуваћу те (1. Мојсијева 28, 1-15). Тако је он дошао у Месопотамију да би ту себи нашао

жену. Угледавши Рахилу, ћерку брата своје мајке, он ју је заволео. Радио је седам година ради ње, али му је нису дали док најпре није узео Лију. Рахила је остала бесплодна све док за њу није радио још седам година. Ето шта значи та реч.

65. Та област се назива Месопотамија зато што се налази између две реке: првој је име Тигар, а другој Евфрат. Прва тече наспрам Асираца, а друга нема супарника, већ је име добила по слободном току у простору. Тигар означава расуђивање, а Евфрат смиреноумље. Лија симболизује телесне напоре, а Рахила представља образ истинског сагледавања. То се дешава са човеком који се налази у Месопотамији и који са расуђивањем врши телесне напоре, противећи се асирском непријатељству, и који преко смирења усходи ка истинском сагледавању. Међутим, Рахила му није рађала све док за њу није одрадио и других седам година, и док Лија није изродила сву своју децу. Ево шта то значи: ако човек не пређе сво делатно поприште, истинско сагледавање у њему неће наћи слободу, то јест слободно пројављење. Иако су обе жене биле његове, он је више волео Рахилу него Лију, којој су очи биле болесне, а Рахила беше веома лепа по изгледу (1. Мојсијева 29, 17). Болест очију прве жене значи да човек све време пребивања у телесним напорима не види славу истинског сагледавања. Јер, непријатељ обично уз његово дело придодаје човекоугађање. Ипак, он не треба да се обазире на то. Преставши на одређено време да рађа, Лија је свом мужу дала своју робинју Зелфу, да би, затим, родила још једног сина коме је дала име Асир, што значи богатство. Када је Лија престала да рађа, Бог се опоменуо Рахиле (1. Мојсијева 30, 22). То значи да истинско сагледавање уму открива властиту славу када телесни напори очисте чула од страсти. Премда су Лијини синови помагали Јакову, он је ипак Јосифа волео више од свих. То значи да телесни напори човека чувају од непријатеља, али да га тек истинско сагледавање сједињује са Богом. Због тога је Јаков пожелео да пође оцима својима тек пошто је угледао Јосифа (1. Мојсијева 30, 25), то јест пошто је увидео да му се родио цар над браћом. Када је, даље, превео сав свој дом преко потока Јамоха, и кад се нашао на другој страни, Јаков је примио радост благослова од Бога који му је рекао: „Више се нећеш звати Јаков него Израил“ (1. Мојсијева 32, 28). Он је назван Јаков зато што је противио непријатељу. Тако се називао све док се није удостојио таквог благослова и док није од поробљености спасао своја чула, која му непријатељ беше заробио. Када их је ослободио, преименован је у Израила, то јест у ум који гледа Бога. Јер, непријатељска злоба се боји ума који је достигао до гледања славе Божије. Смиреноумље Јакова је погасило злобу Исава који му је изашао у сусрет сав огорчен. Најзад, Исава није савладао Јаков, већ његово простирање пред лицем Божијим. Човеку који је достигао велику славу непријатељ не може чинити насиље, премда му и завиди. Јер, таквоме Бог помаже, по реченоме: „Врати се у земљу свог рођења и ја ћу бити са тобом“ (1. Мојсијева 31, 3). Најзад је он дошао у Салим и купио поље на коме је направио жртвеник Господу, који га је услишио у дан скорби (1. Мојсијева 33, 19-20). Јер, Салим значи мир. Прошавши кроз борбу у којој га штити Бог, човек достиже до стања мира. И сачини Јаков жртвеник у обећаној земљи од дванаест каменова и принесе на њему жртву Богу од трудова које саврши у Месопотамији.

66. Такав је био и љубљени Мојсије. Извевши народ из Египта и спасавши га од фараона, он га је превео преко Црвеног мора и видео смрт свих својих непријатеља. Он је послао Исуса да истреби Амалика, а сам је остао на врху горе, у молитви. Његове руке су придржавали Арон и Ором, како не би напустиле облик крста. Победивши Амалика, Исус се вратио са радошћу, а Мојсије је под гором сачинио жртвеник од дванаест каменова и том месту дао име „Господ је моје прибежиште“ (2. Мојсијева 17, 15), јер се са Амаликом борио Бог невидљивом руком. Име Амалик означава униније. Јер, на човека који почиње да избегава своје жеље и да напушта грехе, желећи да прибегне Богу, најпре устаје униније са намером да га врати на његове грехе. Ово униније се прогони прилежним прибегавањем Богу, чему потпомаже уздржање, покрепљивано телесним трудом. Њима се ослобађа Израил. Тада човек узноси благодарност Богу, говорећи: 'Ја сам немоћан, али си Ти мој помоћник из рода у род'.

67. Такав је био и велики пророк Илија. Скверне пророке који су му се супротстављали он није могао да истреби све док није подигао жртвеник од дванаест каменова, док на њега није наслао дрва, положио на њих свету жртву и све облио водом, док Бог није послао огањ који је спалио жртвеник и оно што је на њему. Тада се, већ, у онај час, осмелио против непријатеља својих (1. Царевима 18, 38). Истребивши их све тако да није ни један остао, он је Богу узнео благодарност, говорећи: 'Ти си у свему овоме'. Јер, написано је да он „положи лице своје међу колена своја“ (1. Царевима 18, 42). Према томе, уколико ум буде марљиво пазио на своја чула, стећи ће бесмртност која ће га привести ка речима које му је открио Бог. Када се, затим, врати и примети да се ни једна од седам страсти не буди, млади Илија ће угледати мали облак, налик на траг мушког стопала, који износи воду из мора, што представља спокојство Светог Утешитеља (1. Царевима 18, 43-44). Бесмртност значи имати целовити напор и не враћати се на оно због чега иштемо опроштај. Јер, човек ће се сачувати од непријатељске силе кад Бог прими његов труд и оно што он чини целовито. Тада његови непријатељи неће моћи истрајати пред њим. Када угледају да у њему нема њихових прохтева, они ће сами ишчезнути, као што је написано: „Призовите ви имена ваших богова, и ја ћу призвати име Господа Бога мога. И онај који се одазове огњем биће Бог“ (1. Царевима 18, 24). И призиваху, али не би гласа ни услишења (1. Царевима 18, 26) Тако се дешава са свим што непријатељска сила сеје у човека: код оних који неће, непријатељи не могу да испуне своју намеру. Они напрежу сву силу своју, али их човек Божији не слуша. То не жели његово срце које се налази у вољи Божијој, као што је написано: „Призовите ви имена ваших богова, и ја ћу призвати име Господа Бога мога“ (1. Царевима 18, 24). Међутим, пошто њихова воља није била у Њему, Он их ни у чему није услишио.

68. Слично бива свима онима који иду за вољом Божијом и који чувају заповести Његове. За тадашње људе они су били узор, а написано је за поуку нама који смо решили да идемо за њиховим стопама. Они су се подвизавали да стекну бесмртност која их је сачувала од свих стрела непријатељских. Они су се сместили под кров Божији, молећи се за Његову помоћ, будући да се нису ослањали на свој труд. Покров Божији је за њих био тврди град. Они су веровали да без Божије помоћи нису способни ни за шта, са смирењем говорећи са Псалмопојцем: „Ако Господ не

сазида дом, узалуд се труди градитељ; ако Господ не сачува град, узалуд бди стражар“ (Псалам 127, 1). Видевши да му се ум покорио и да није прогутан ничим другим до Њим самим, Бог га испуњава силом, говорећи: „Не бој се“ Јакове, мали Израиљу (Исаија 41, 14), и опет: „Не бој се, јер те избавих и назвах именом мојим: Ти си мој. И ако прођеш кроз воду, са тобом сам, и реке те неће покрити; и ако прођеш кроз огањ, нећеш се опржити и пламен те неће опалити. Јер, Ја сам Господ Бог твој, Свети Израиљев, који те спасава“ (Исаија 43, 1-3). Чувши такву подстицајну реч, ум смело устаје на непријатељску силу, говорећи: „Ко се то препире са мном?...Нека ми се приближи. Јер, Господ ми помаже. Ко ме озлобљује? Ето, сви ћете ви као хаљина овештати и мољци ће вас појести“ (Исаија 50, 8-9). Силян је Бог да учини да се и ми нађемо међу онима које је Он, као обилне смирењем, сачувао. Оно је за њих било кацига која их је чувала од свих стрела непријатељских, благодаћу Бога чија је сила и слава и моћ у векове векова. Амин.

НАСТАВИЋЕ СЕ

